

Euskara Nafarroatik

XVIII. Jagon jardunaldiaren ondorioak

OSA, Erramun
Sustapen batzordeko idazkaria

Euskaltzaindiaren Jagon saileko Sustapen batzordeak, azken urteetako ildoari segida emanez, XVIII. Jagon jardunaldia antolatu du Iruñeko Kondestablearen Jauregian, 2013ko azaroaren 15ean. Jardunaldiotan Nafarroan euskararen zabalkundean, bai eta sentiberatzean ere ari diren elkarte eta erakundeetako ordezkariak parte hartu dute. Era berean, euskararen eremuan ari diren hainbat lagunek ere jardunaldiko saio desberdinetan parte hartu dute.

Andres Urrutia euskaltzainburuak, Jose Iribas Nafarroako Gobernuko Hezkuntza kontseilariak eta Jean-Baptiste Coyos Jagon sailburuak hasiera eman diote jardunaldiari. Lehenbizikoak, Euskaltzaindia sortuz geroztik, Iker eta Jagon sailak barruratu dituela aipatu du, gutxiengo batek darabilen hizkuntza gutxiagotu baten kasuan, bi eremuok besarkatzeak daukan garrantzia azpimarratuz. Euskaltzaindiaren kezka eta izateko arrazoi nagusia euskara normalizatzea dela azpimarratu du, corpusaren (arauak emanez eta hizkuntza bera eguneroko erabilerarako eguneratuz) nola baita estatusaren (euskara nonahi baliatu ahal izateko, ofizialtasuna eta erabilera-eremuak aldarrikatuz) ikuspegitik.

Jose Iribas Nafarroako Gobernuko Hezkuntza kontseilariak, aldiz, Nafarroako Gobernuak euskararekiko duen jarrera, bai eta eginiko ibilbidea ere deskribatu ditu. Halaber, Euskaltzaindiak eginiko gonbita eskertu eta Akademiaren lana ere azpimarratu du.

Jean-Baptiste Coyos Jagon sailburuak Sustapen batzordeak azkenaldi honetan eginiko jardunaldiak aipatu ditu, besteak beste, 2011. urtean Gas-

teizen, Araban euskarak izan duen bilakaerari buruzkoa (*Arabatik Arabara euskaraz*) eta, 2012. urtean, Baionan, Ipar Euskal Herrian euskararen bilakaera aztergai (*Euskararen oraina eta geroa Ipar Euskal Herrian*) izan zutenak. Halaber, gaurko jardunaldiaren aurkezpena ere egin du.

Ondoren, Jon Aizpurua Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako sailburuordetzako Ikerketa zerbitzuburuak eta, aldi berean, Sustapen batzordekide ere badenak eta Julen Calvo Nafarroako Euskarabideko Euskararen Prestakuntza eta Sustapenerako zerbitzuburuak, *Hurbilpen soziolinguistikoa: euskaldunen ezaugarriak eta jarreren bilakaera, 1991-2011* izenburua izan duen hitzaldia eman dute.

16 urtez gorako biztanleria aztertuz, egin diren azterketa soziolinguistikoetan ikus daitekeenez, eremuen eta hizkuntza gaitasunaren arabera, euskaldunen ezaugarrietan eta jarretan desberdintasunak ikusten dira. Nolanahi ere, 1991-2011 aldian, hots, orain arte egin diren inkesta soziolinguistikoetako bilakaera aztertuz gero, euskara sustatzeari buruzko jarrerak bilakaera baikorra izan du Nafarroan. Bilakaera hau adin-tarte guztietan gertatu da, adinez aurreratuenak eta gazteenak izanik aldeko bilakaerarik indartsuena erakutsi dutenak.

Era berean, bi-biek Nafarroako elebidunen argazkia egin dute, adinean zaharragoak izan ahala lehen hizkuntza euskara dutela, eremu euskaldunetan bizi direla eta, aldiz, gazteagoak izan ahala, euskara bigarren hizkuntza dutela, eremu erdaldunetan, herri eta hiriguneetan bizi direla azpimarratuz. Elebidunen ezaugarriek eragina dute, bai eta bizitokiak ere, euskararekiko duten gaitasun erlatiboan eta euskara erabiltzeko izan dezaketen egiazko aukeretan ere.

Iritziei dagokienez, elebidunen artean bi hizkuntza izateak ez du berariaz arazorik sortzen. Amaitzeko, euskararekiko duten interesean desberdintasunak daude eremuen eta hizkuntza-gaitasunaren arabera.

Mintzaldiaren ondoren, hitza Paula Kasares euskaltzain urgazleak eta Nafarroako Unibertsitate Publikoko irakasleak hartu du. Honek *Euskaraz hazi egungo Nafarroan* izenburua daraman hitzaldia eman du. Aurkeztutakoak, hain zuzen, Nafarroako Unibertsitate Publikoan aurkezturiko doktorego tesia du oinarritzat. P. Kasares, Irurita eta Iruñeko Amaiur ikastolako

haurrak oinarritzat harturik, euskararen belaunez belauneko jarraipena nola gauzatu den eta egun haurrak zein egoeratan bilakatzen diren euskaldun argitzen saiatu da. Horrexetarako, gaira nola hurreratu erabaki behar izan du. Izan ere, hizkuntza gertaera soziala den neurrian, ikuspegi soziologikotik, soziolinguistikotik edo antropologikotik aztertzea komeni da?

Era berean, jarraipena denboran zehar aztertzeko, alderdi teorikoak, epistemologikoak eta metodologikoak eraiki behar izan ditu. Gauzak horrela, Iruritan sasoi batean gertaturiko jarraipenaren etena nola berrosatu den eta euskarak atzera egitetik berreskuratzera nola igaro den aztertu ditu, besteak beste, gizabanako bakoitzaren harreman-sareetan izaniko bilakaera, era berritzaile batean, aztertuz. Iruñean, ordea, euskarazko sozializazioak izaniko hutsarteak aztertu du, bai eta egoerari buelta emateko, gurasoen jarrerak izan duen garrantzia nabarmendu ere.

Ondorioei dagokienez, hurbilketa teorikoan eginikoaren eta erabiliriko metodologiaren balioa berretsi dituela azpimarratu du. Halaber, bere esanetan, euskararen jarraipena ez da lineala, gorabeheratsua da eta askotariko faktoreek (kanpokoek eta barrukoek) eragiten dute horretan.

Juan Karlos Etxegoien *Xamar* Sustapen batzordeko aholkulariak *Euskara jendea dokumentala: dibulgazioaren beharra* izenburua izan duen mintzaldia eman du. Honetan, topikoak ezabatzeko asmoz, motibazioa eta dibulgazioa uztartzeko xedez, *Euskara jendea* dokumental-sortaren nondik norakoak aurkeztu ditu, jardunaldian zenbait adibide erakutsiz.

Xabier Erize soziolinguistak eta Sustapen batzordeko aholkulariak, beste hari-mutur bati heldu dio, enpresen eremuko kontzeptuak hizkuntzen sustapenari aplikatuz. Horiek horrela, honako galdera egin du: zergatik erosi beharko nuke/genuke euskara? Enpresen eremuan baliatzen diren kontzeptuak euskararen eremura eraman ditu, aurrera egin ahal izateko proposamenak ere egin ditu. Horrexetarako, enpresen eremuko kontzeptuak eta soziolinguistikaren arloan erabiltzen direnak uztartu beharraz eta soziolinguistikaren zenbait kontzeptu berreskuratu beharraz jardun du.

XVIII. Jagon jardunaldiaren arratsaldeko saioa *Aurrera begira, Nafarroan euskara indarberritzeko zein hizkuntza politika?* izenburua izan duen mahai-

inguruarekin hasi da. Aingeru Epaltza euskaltzain urgazleak eta Sustapen batzordeko kideak gidaturik, Nafarroan euskararen indarberritzea gertatzeko jarraitu beharreko hizkuntza-politikaz, bai eta egin beharreko aldaketez ere, jardun dute, hedabideetan, hezkuntzan edo euskararen sustapenean ari diren elkarte eta erakundeetako ordezkariak. Horiek horrela, araubide egoikiaren beharra, bitarteko juridikoak eta diru-laguntzak, aldeko borondatea, atxikimendua, ahulenaren aldeko hizkuntza politika eta abar izan dituzte aipagai.

Jagon jardunaldiarekin amaitzeko, hezkuntzan, merkataritzan, administrazioan, euskararen sustapenean, aisialdian eta abar garabidean dauden hainbat egitasmo aurkeztu dute eragile desberdinek jendaurrean, besteak beste, hurreratutakoei zenbait azalpen eta argibide emanez.